Rok IV. Lwów, 16 Października 1880. **Nr. 21.**

Właściciel i wydawca: ks. Otton Hołyński. Redaktor odpowiedzialny: ks. Edward Borawski.

Wychodzi co drugą sobotę, w objętości jednego arkusza druku.
OGŁOSZENIA przyjmuje się za opłatą 10 ct. od miejsca objętości jednego wiersza drobnym drukiem za każdorazowe umieszczenie.
Miejscowi prenumeratorowie odbierać mogą w Drukarni Ludowej, przy placu bernardyńskim l. 7. (obok hotelu krakowskiego).

Redakcya, Administracya i Expedycya plac Bernardyński l. 7 we Lwowie.
PRENUMERATA wynosi: Razem z *Wiad. Kość.* rocznie złr. 4. 20; półrocznie złr. 2. 10; kwartalnie złr. 1. 5 ct. W ces. niem. razem 9 marek.
Sam *Bonus Pastor* rocznie 3 złr.: półrocznie złr. 1. 50; kwartalnie 80 ct. W ces. niem. rocznie 6 marek.

BONUS PASTOR

DUBIUM.

(Casus ex Jure canonico).

Compendium facti. Antistes cujusdam dioecesis, habitis quaerelis de inhonesta vitae consuetudine Joannis Baptistae, parochi loci N., praecipue cum muliere matrimonio juncta, pluries eumdem monuit, ut sese abstineret ab hujusmodi agendi ratione. Paternis haud obsecundabat monitionibus parochus, hinc scandalum augebat in diem. Quamobrem, ut medela huic rei afferretur, coram Curia promotor fiscalis comparuit, ut super eadem re processus institueretur, designando 15 testes, qui examini subjiciendi forent. Testes, quos promotor fiscalis induxit, non modo de auditu et publica fama, sed et de visu plura deposuerunt, quae omnino suadent famam haud solido fundamento destitui [1]).

Hisce habitis Curia episcopalis post maturum examen sequens protulit decretum: *Visis monitionibus sibi factis, quibus parere contempsit..... perpendentes praefatum parochum N. haud posse sine gravi detrimento animarum curam sibi demandatam amplius exercere, idcirco in executionem statutorum ss. Canonum ipsum parochum... ab officio suspendimus, et pro suspenso ab administratione sacramentorum et verbi Dei praedicatione, et ab omni omnino exercitio, animarum curam spectante, haberi volumus et declaramus.*

Pluribus mensibus elapsis, neotericus episcopus S. C. Congregationi exposuit, remotionem parochi loci N. a paroecia locum dedisse odiis et litibus quamplurimis inter paroecianos, quorum pars adversatur parocho, pars eidem favet. Neque odia et simultates extingui poterunt, donec spes affulgeat, ut redintegrari parochus ille possit. Hinc arrepto dioecesis gubernio, eundem rogavi, ut sponte suae paroeciae nuntium mitteret, eidem adpromittens aut pensionem super paroecia, aut aliud officium, sed perperam. Quinimo capta occasione, qua episcopus abesset, promovit quasi plebiscitum in sui favorem per publicum tabellionem.

Quapropter expoposcit Antistes, ut eidem parocho praefigatur terminus perentorius, ad sua jura deducenda in linea apellationis, a sententia Curiae episcopalis, quo inutiliter transacto, absolute a paroecia removeretur. Petiit etiam Episcopus indicendi concursus facultatem, ut illico populi ejusdem necessitatibus consuleretur. Sacra Congregatio rescripsit: *eidem Episcopo, qui praefigat parocho terminum unius mensis, ad hoc ut nuntium mittat paroeciae, quo termino inutiliter elapso, sciat processum iri ad ulteriora.*

Episcopus, referens parochum noluisse paroeciae nuntium mittere, petiit, ut sibi concederetur praetermittere concursum, quatenus parochus ille esset removendus, et novum ponere parochum, summa praeditum prudentia, ad lites omnes sedandas, inter paroecianos exortas.

Disceptatio synoptica.

Parochi defensio. Quum defensor plurima adduxisset argumenta ad ostendendam parochi pietatem, zelum et populi sui amorem, meritum causae aggrediens, sequentibus rationum momentis decretum Curiae infirmandum contendit.

Et 1º ex defectu formae; nam ex eo, quod suspensionis inflictio secumferre solet infamiam, ideo servanda omnino est forma, ad hoc a jure praescripta. Quae forma in hoc consistit, ut suspensionis sententia in scriptis proferatur a Judice, qui etiam conscribere debet causam, propter quam suspensio lata fuit, ita ut judex eandem suspenso tradere teneatur infra mensem, si fuerit requisitus. (*Cap. 1 Decr. in 6 l. 5 et Gloss. ibi, Van-Espen in ins. Eccles. par 3 tit. 2 De poen. et cens. Eccles. n. 17*) Debet insuper Judex praesumptum reum audire, ut semet tueri possit, cum *nemo indefensus damnetur*, omnis clamat lex. Haec tamen omnia posthabita fuere in prolatione decreti, et ideo decretum ejusmodi sustineri nequit.

2º Praeterea injustitia decreti illius augetur, quia per illud non quaevis suspensio lata fuit, sed ad beneficii parochialis privationem deventum est, omissis omnibus, quae a ss. Canonibus praescribuntur. Ut ad beneficii parochialis privationem deveniri possit, oportet, ut parochus gravissimi criminis reus plene evincatur, quod secumferat privationis poenam: quo extante crimine et rite probato, trina monitio ac solemnis et formalis processus praecedat necesse est. (*Cap. Conquerente 7 ibique Gloss. de restit. Spoliat. s. Congr. Concilii in Cracovien. parochialis 10 Febr. 1770.*)

Et primo testes haud esse videntur omni exceptione majores, ita ut affirmari possit eosdem plenissime probare.

[1]) Quae ex testium depositione prolata fuere, haud speciatim referimus, ut verecundiae parcamus. (Not. Red.)

Nam, ait orator, testes adducti sunt parochi inimici, et duobus vel tribus exceptis, omnes inter se sanguine conjunguntur. Ast innotescit, quod *inimici testes esse non possunt contra eos, cum quibus gerunt inimicitiam* ex communi Doctorum sententia.

Ex adverso autem, probavit advocatus per depositionem quamplurimorum testium, parochum vitam duxisse semper integram: sane duo millia et quadringenti incolae conquesti sunt, sese amisisse patrem, bonis praeditum moribus, et virtuosum. Et re quidem vera episcopus ipse una vice testatus est, parochum, de quo agitur, *bonis moribus ornatum esse.*

Verum si fingi velit, crimina parocho inflicta probata fuisse, nihilominus decretum Curiae sustineri nequit *ob defectum canonicae formae.* Defuit sane trina monitio, quae praemitti debuisset ex dispositione *Trid. Trid. sess. 21 cap. 6 de ref.*

Praecesisse autem trinam monitionem asseritur ab episcopo, cum legatur in decreto: *visis monitionibus sibi factis, quibus parere contempsit,* ast probatum non fuit. Praeterea juxta canonicam formam, probationes ex testium depositionibus recipi non possunt, nisi citato, et si venire noluerit, praesente adversario, alioquin omni valore destitutae remanent, ceu post *caput 2 de test. et attest.* communiter tradere canonistas docet Ferraris *Biblioth. verb. prob. n. 50.* Verum in casu parochus non solum non fuit citatus, sed neque interpellatus, neque defensus, neque auditus contra dispositionem *capitis Conquerente 7 de restit. spoliat.*

Alii non desunt extrinseci defectus in processu, qui nullitatem decreti controversi suadent; ex capite enim *Quoniam 11 de probation.* statuitur, ut tam in ordinario judicio, quam extraordinario judex semper adhibeat aut publicam (si potest haberi) personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter universa judicii acta conscribant. Atqui nulla ex his dispositionibus adhibita fuit, imo nec depositiones testium ab ipsis subscriptae inveniuntur.

Tandem, ait advocatus, parocho clienti concedendam esse reintegrationem in paroeciam, quia duobus ab hinc annis, sacerdotali patientia gravissimam substinuit suspensionis poenam, ita ut si aliqua gravatus sit macula, eam expiasse credendum est. Rationis enim et aequitatis principia suadent, *poenam commensurandam esse culpae et pro culpae modo imponendam,* ipsa non excepta suspensione et interdicto Bened. *XIV de Syn. Dioec. lib. 7. cap. 44 n. 2 et 3.*

Episcopi defensio. Pro episcopo autem animadvertendum est, quod Tridentina Synodus in *cap. 6 sess. 21 de ref.* mandat episcopis, ut parochos, *qui turpiter et scandalose vivunt, postquam praemoniti fuerint, coerceant atque castigent, et si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, juxta sacrorum canonum constitutiones, exemptione et appellatione quacumque remota, privandi facultatem habeant.* Igitur, ut recta via ad privationem paroeciae deveniri possit contra parochum turpiter et scandalose viventem, nil aliud requiri videatur, quam concludens criminis probatio, (*cfr. canon. Nos in quemquam 2. quaest. 1 et can. Placuit quaest. 2.* et praemissa canonica forma *Cap. si quisquam 2. et cap. si autem 6 de Cohabit. Cleric. et mulier. s. Congr. Concilii in Cracovien. Parochialis 10 Feb. 1770 §. Et,* Acheruntina *Privationis Paroeciae 31 Martii 1855 §. Nequidquam,* quae in trina monitione consistit S. C. C. *in Cracovien. cit §. Trinam, rationem* reddente Fargna de jure patr. *part. 2. can 21 cas. 9. n. 6.* ibi). Quia cum poena privationis, sit maxima et aequiparetur morti civili, infligi non potest, nisi constet quod parochus monitus noluerit concubinam aut alias inhonestas mulieres relinquere et a perditionis via recedere.

Poena graduatoria locum habere tantum quoad beneficiatos innuit *Trid. Sess. 25 cap. 14 de ref.* Quoad parochos vero procedendum esse voluit ita, ut si postquam moniti, et coërciti fuerint in prava consuetudine insordescere non destiterint, parochiali beneficio privarentur ceu docet *Girald. in Expos. Jur. Pontif. part. 1 lib. 3 decret. tit. 2 de cohabit. cleric. sect. 332 pag. 228* ac firmant De Nigris *de vacat. cap. 2 lib. 2, S. C. C. in una Burgi s. Domini Ecclesiae parochialis 6 Martii 1737* formiter ibi discusso articulo.

In themate verificantur, quae a jure explicite requiruntur, namque ad legitimam plenamque faciendam probationem, satis sunt duo testes probatae vitae omnique exceptione majores, nisi expresse plures in aliqua causa per legem desiderentur. Atqui nedum duo, sed quindecim testes auditi sunt; qui jurisjurandi religione praemissa, de mala parochi agendi ratione modo cum una, modo cum altera muliere deposuerunt.

Aliis depositionibus adjicienda est viri praeclari depositio, qui retulit, quod antecessor etiam Episcopus pluries, monuerat parochum, ut malam vitam desereret, et quod parochus, ad pedes Episcopi provolutus, culparum veniam exoravit. Jamvero omnibus innotescit adagium: *nulla major datur probatio, quam proprii oris confessio.*

Ex quo fit, ut evanescat exceptio, quod testes inimicitia ducti nefanda contra parochum deposuerint: nam istorum depositionibus duorum Episcoporum testimonium consonat.

Quanti autem faciendae sint publicae subscriptiones, quas parochus in sui defensionem adducit, eruitur, praeter modum, quo collectae fuerit, ex eo etiam, quod folium subscriptum fuerit semper eodem atramento, eodemque charactere subsignatum.

Ad evincendum, an forma canonica despecta fuerit in efformando processu, notandum est, hanc formam consistere in praevia trina monitione vel una pro tribus Giraldi *Jus Pontif. sect. 232 tit. 2 Decret.* Has autem non defuisse in themate, patet ex decreto, a Curia prolato.

Quod si effingi velit, suspensionem parocho inflictam haud esse perpetuam, tamen parochus nullimode reintegrandus esset in paroecia, imo esset eadem privandus, quia adhuc in sua nequitia perseverat.

Quibus utrinque animadversis, quae sequuntur, proposita fuerunt dirimenda

Dubia.

I. *An decretum Curiae episcopatis sit confirmandum vel infirmandum in casu.*

II. *An et quomodo providendum sit in casu.*

Resolutio. Sacra C. Congr. causa cognita, sub die 24 Augusti 1878 respondere censuit:

Ad I. Non esse locum appellationi.

Ad II. Praevia confectione processus, saltem summarie, constito de parochi incorrigibilitate, ejusque perseverantia in nequitia, procedendum esse ad beneficii privationem.

Ex quibus colliges. I. Episcopus non ex odii fomite, sed ex caritatis affectu, teneri ad inquirendum et puniendum excessus, quibus, ex publico clamore, parochus ita sit infamatus, ut diutius sine scandalo dissimulari non possit, aut sine periculo tolerari.

II. Proinde gravi existente excessu, quamvis non sit ab ordine degradandus, ab administratione tamen removendus est parochus turpiter agens, juxta evangelicam sen-

tentiam, quae innuit, villicum amoveri debere a villicatione, qui dignam suae villicationis reddere rationem non valet.

III. Verumtamen in inquirendo et puniendo, illud adhibendum esse moderamen, ut juxta formam judicii dictetur quoque forma sententiae; ideoque parochus canonice institutus, numquam amoveatur absque causa canonica, et absque canonica procedendi forma.

IV. Quapropter, ut episcopus a paroecia removere queat parochum, in prava consuetudine insordescentem, nil aliud requiri quam, ut praemissa forma canonica, crimen concludenter probatum sit.

V. Et rite utrumque requiri, nempe canonicam procedendi formam et concludentem criminis probationem, eo quod, quum privationis poena sit maxima et aequiparetur morti civili, nequit perperam infligi.

VI. Hisce adhibitis cautelis episcopos posse beneficiis privare scandalosos parochos clare innuit *Trid. Sess. 21 cap. 6 de ref.* aiens: *postquam praemoniti fuerint* (hujusmodi parochi) *coerceant ac castigent, et si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis... privandi facultatem habeant.*

VII. Poenam graduatoriam, de qua loquitur Tridentinum, locum habere tantum ex DD. quoad alia beneficia non curata; nam quoad parochos clare sese habuit eadem s. Synodus, cum constituerit ita esse procedendum, ut si, postquam moniti et coerciti fuerint, pravam haud derelinquerint consuetudinem, parochiali privandi sint beneficio.

VIII. In themate haud posthabitam fuisse canonicam procedendi formam, liquere, dum constet, pluries parochum monitum fuisse, ut pravam devitaret consuetudinem, atque insuper crimen concludenter probatum fuisse.

Resolutio casuum.

Cas. I.

Audifax, non habens facultatem sine nota infamiae restituendi Sempronio 100 florenos, huic a se subreptos, restituit ei tempore nuptiarum, quo nempe solent munera fieri. Quaeritur, an valeat haec restitutio, facta per modum donationis.

R. Si Audifax revera intendat restituere per donationem simulatam, juxta Theologos, praeeunte s. Alfonso Ligorio, *probabilius* valet ejus restitutio. Ratio est, quia non requiritur ad veram solutionem, ut debitor externe fateatur se debitum solvere; proinde vere satisfacit, licet creditor existimet, sibi donum fieri, indemnis enim efficitur. In praxi autem suadendum est, ut non fiat restitutio per simulatam donationem, nisi gravis ratio urgeat, ob difficultates, quae plerumque subsequerentur, si rependerentur dona.

Cas. 2.

Firmilianus, cooperator, poenitentes suos, restitutioni obnoxios, solet indiscriminatim inducere, ut missas pro creditoribus celebrari curent. Ad increpationem confratrum respondit, se tali modo procurare bonum melius creditoribus, cum nempe bona spiritualia potius, quam temporalia retribuantur. Quaeritur, an Firmilianus bene egerit, et si *negative*, an ad restitutionem teneatur?

R. Generatim loquendo restitutio tunc solum in opus pium impendi potest, imo et debet, quando neque dominus neque ejus cognoscantur haeredes, alioquin semper facienda domino vel ejus haeredibus. Hinc Firmilianus debuit inducere debitores ad dominos laesos sedulius inquirendos, et in eorum defectu, ad eorum haeredes, praecipue si sint haeredes necessarii (ut filii etc.), detegendos. Ex dictis itaque colligitur, confessarium nostrum graviter peccasse et ad restitutionem loco poenitentium obligatum esse, et postquam pluries restituerit, forte melius doctrinam tradendam tenebit, vel studio Theologiae moralis diligentiorem operam navabit.

Cas. 3.

Simmachus expensis, quae in facienda domino restitutione, subire deberet, perterrefactus, totum debitum pauperibus distribuit. Ad quid teneatur Simmachus?

R. Distinguendum. Si agatur de restitutione relative parva (v. g. si 1 vel 2 flor. esset missurus in Americam vel Australiam), tunc ad nihil tenetur Simmachus. Si vero agatur de majori summa, et expensae, quas facere deberet ad restituendum ipsi domino, non essent *plus quam duplo majores* damno creditoris, tunc ex communi sententia Theologorum facta restitutio non valet, et Simmachus de novo restituere debet. Ratio est, quia in casu debebat interrogare confessarium vel alium virum prudentem et non dirimere rem tanti momenti per se ipsum. Si autem, suadente confessario, pauperibus distribuit indebite quidem, sed bona fide (sc. in confessarii decisione innixus), a restitutione eximendus est, ast ejus loco confessarius restituere debet, si ejus ignorantia fuerit graviter culpabilis. Denique si debitor fuerit in mala fide, tunc ipse restituat prior, et ejus defectu confessarius.

Srodki, jakich użyje duszpasterz ku podniesieniu parafii moralnie zaniedbanej.

(Ciąg dalszy).

Dbały o moralne podniesienie swej parafii duszpasterz, słysząc obecnie powszechne narzekania i skargi gospodarzy na obojętność religijną, pokrzywdzenie gospodarzy, niesumienność i brak poczucia obowiązków sług z jednej, a z drugiej strony wiedząc dobrze: *a)* że większa część naszego społeczeństwa wychowuje się tylko na służbie i *b)* że dobre sługi sprowadzają błogosławieństwo boże na dom gospodarza, (*Benedixit*, mówi Pismo św., *Dominus domui Egyptii propter Joseph*) szczególną otacza troskliwością sługi, a mianowicie:

1⁰ W każdą trzecią niedzielę po Trzech Królach wykłada ludowi, opierając się na tekście ewangelii, obowiązki sług względem chlebodawców i odwrotnie.

2⁰ W konfessyonale, ilekroć uważa to jako odpowiednie, pyta się ojców i matek, czy przy wynajmowaniu w służbę dzieci uważają na to, żeby gorliwym katolikom, sumiennym i poczciwym ludziom powierzali dzieci; czy wiedzą o tem pewnie, że chlebodawcy ich dzieci święcą niedziele i święta, czy chodzą do kościoła i czy w domu nie ma zgorszenia?

3⁰ Ilekroć spotka rodziców z parafii swej, o których wie, że oddali dzieci w służbę, niechaj zawsze się pyta o te dzieci, jak się im powodzi, a głównie, niechaj *trzy* punkta poruszy w pytaniach swoich: **a)** czy mogą tam dzieci spełniać praktyki religijne, czy dbają gospodarze o to, aby codziennie rano i wieczór mówiły pacierz, aby w niedziele i święta chodziły na mszę św. i przystępowały do Sakramentów świętych; **b)** czy im tam wolno w niedzielę i święta wychodzić wieczorem z domu, chodzić po szynkowniach, brać udział w zabawach i tańcach i **c)** czy pozwalają gospodarze na zawieranie znajomości i przyjaźni bez wiedzy rodziców.

4⁰ W pierwszą niedzielę po Wszystkich Świętych każdego roku, po kazaniu, niechaj z ambony przypomina duszpasterz rodzicom i czyta dosłownie: „Nadchodzi czas, gdzie się gospodarze i służący oglądają za nową służbą. Dla tego przypominam i usilnie proszę: **a)** aby rodzice oddawali dzieci w służbę tylko do takich domów, gdzie kwitnie religia, któ-

rych gospodarze znani są z moralnego i czystego życia, w których służbie wolno uczęszczać regularnie na nabożeństwo i przystępować często do śś. Sakramentów, gdzie ściśle przestrzegają tego, aby służba wieczorem nie wychodziła z domu i nie zawierała zakazanych znajomości; — **b**) sąd boży przypominam rodzicom, którzy się nie pytają o to, jak będzie duszy dziecka na służbie, ale o to tylko się troszczą, żeby ciału dobrze tam było. Dla tego radzę rodzicom, aby z góry wymówili to sobie dla dzieci swoich, żeby swobodnie praktyki religijne wypełniać tam mogły, a w razie nie dopełnienia tego warunku zastrzegli sobie prawo odebrania dziecka każdej chwili. Rodzicom, oddającym dzieci w służbę na to, aby latem w polu pasły bydło, szczególniejszą na to zwracam uwagę, że wymówić sobie powinni, aby dzieciom przynajmniej *co drugą niedzielę* wolno było iść na nabożeństwo, a dwa razy w czasie lata przystąpić do Spowiedzi św.; — **c**) proszę usilnie rodziców, aby nie oddawali w służbę dzieci, które muszą jeszcze chodzić na naukę przygotowawczą do przyjęcia św. Sakramentów i **d**) odradzam stanowczo rodzicom oddawać dzieci młodsze na służbę do miast, gdzie czuwać nad niemi dosyć nie mogą. Niebezpieczeństwo zgorszenia tam groźniejsze, aniżeli na wsi. Matka, mająca syna albo córkę w mieście na służbie, często odwiedzać je powinna, aby się naocznie przekonywać mogła, czy dziecku nie zagraża zepsucie moralne". (*Z Przeglądu Kościelnego nr. 16*).

Troskliwy o moralne podniesienie swej parafii duszpasterz zwraca baczną uwagę na *lekturę parafian*. Dzisiaj bowiem, kiedy to ludek coraz więcej, ochotniej i chciwiej czyta; — kiedy książki, książeczki, gazety i gazetki rozchodzą się szybko pomiędzy ludem; — dzisiaj kiedy kolporterzy nawet od czasu do czasu pojawiając się, narzucają ludowi książki zatrute niedowiarstwem po bajecznie tanich cenach, (jak np. Pismo św wydania luterskiego); — dzisiaj kiedy lektura w parafii bardzo wiele dobrego zaszczepić i bardzo wiele złego wyrządzić i całą pracę duszpasterza sparaliżować i osłabić może, zwracanie uwagi ze strony pasterza na pisma i książki, jakie w parafii bywają czytane, tem jest potrzebniejsze. Ważniejsza to rzecz, niżby się na pozór zdawać mogło. Wszak doświadczenie codzienne uczy, że przez czytywanie dobrych książek stają się parafianie pobożniejszymi, cnotliwszymi, moralniejszymi, i że pisma katolickie ułatwiają plebanowi pasterzowanie w parafii, że stają się pomocnikiem jego, codziennie przebywającym w domach i chatach, nawołującym do zachowywania przepisów Kościoła św. Przeciwnie zaś przez czytywanie złych książek utraca ludek wiarę, bałamuci swój umysł, przygłusza sumienie i powoli nawyka do rozmaitych zdrożności. Ztądto złe książki, gazety i pisma są szkodliwszemi, niż złe rozmowy. *Manent enim*, mówi Klemens XIII (Const. Christianae Reipublicae), *perpetuo et semper nobiscum adsunt, nobiscum peregrinantur, nobiscum domi sedent et eorum penetrant cubicula, ad quae improbo et occulto auctori aditus non pateret.* Ztądto s. Kongregacya Jndicis postanowiła dnia 2 kwietnia 1873 r. *Omnibus ab Episcopis est adhibenda cura, ut docti probatique utriusque cleri viri verbis ac scriptis, sana doctrina refertis, errores publice grassantes impugnent.* Ztądto dzisiaj jest ścisłym każdego duszpasterza obowiązkiem nietylko baczne na to zwracać oko, co parafianie czytają, lecz także podawać im to do rąk, co powinni i mogą czytać.

Mówiąc o książeczkach do czytania dla ludu, uważam za stosowne polecić: 1° *Intencye miesięczne* apostolstwa Serca Jezusowego, które OO. Jezuici wydają w Krakowie. Nieocenionej wartości są to książeczki. Przed 10 laty, kiedy zaczęto je wydawać, wychodziły tylko w 2000 egzemplarzy, a obecnie do 100.000 opuszcza co miesiąc prasę. Rozchodzą się one po całym naszym kraju, a lud z największą czytuje je radością. 2° Również polecić mogę usilnie duszpasterzom wszystkie książeczki, jakie wspomnieni Ojcowie wydają *dla wiernych każdego stanu*. Tych ostatnich książeczek właśnie wyszedł już *czwarty i piąty tom*. Każdy z nich zawiera rzeczy jakby umyślnie dla ludu pisane. To też tak dalece się rozchodzą, że niektóre z nich przewodnik krajowy Apostolstwa zmuszony był wydawać w nowem a niekiedy i rozszerzonem wydaniu. Kilka z tych książeczek, zamieszczonych w wspomnionych tomikach, dotąd opuściło prasę w *czwartem piątem, dziewiątem*, a nawet *piętnastem* wydaniu. To niezawodnie jest najlepszą rękojmią ich wartości. (Interesowanym podaję adres: OO. Jezuici w Krakowie, ulica Kopernika l. 34). 3° Na trzeciem miejscu polecam dla ludu, a mianowicie dla *dzieci szkolnych*, książeczkę ks. A. Dobrzańskiego: *Sposób słuchania Mszy św.* (tłóm. z franc., — błog. Leonarda a Porto-Mauricio). Tat książeczka dla praktycznego nader sposobu słuchania Mszy św., kóry podaje jako ofiarę pochwalną, błagalną, dziękczynną i pojednawczą, jest *supra aurum* et *topazion* droższą. 4° *Posłaniec Najśw. Sakramentu*, wydawany przez ks. St. Stojałowskiego. Lud te broszurki chętnie czytuje i dziwuje się nawet, że je ks. Stojałowski tak tanio daje. 5° Książeczki ks. Woj. z Chłopic, *Nowennę do Serca N. P. Maryi* ks. J. Siedleckiego z Krakowa, *Pan Jezus na ziemi* ks. Stojałowskiego, Biblię szkolną wraz z katechizmem — dalej wszystkie książeczki wydawnictwa imienia ks. Fr. Bażyńskiego z Poznania, wreszcie pisma ludowe: *Chata* i *Nowiny* p. Bern. Kalickiego i *Wieniec* z *Pszczółką* a oraz *Gospodarz* i wiele innych.

Poradną bardzo jest rzeczą, aby niekiedy duszpasterz, celem rozbudzenia smaku i zamiłowania w czytaniu, darował jużto broszurkę jużto książeczkę jaką biednym, albo dzieciom, lub sługom. Gdy zaś parafianie nabędą ochoty i chęci do czytania, zaprowadzi duszpasterz bibliotekę lub czytelnię parafialną. Duszpasterz powinien popierać wszelkiemi sposobami pisma katolickie jużto prenumerowaniem, jużto artykułami, korrespondencyami, jużto zasiłkami pieniężnemi. Wiadomo nam bowiem, że nieprzyjaciele Kościoła i religii łożą wielkie kapitały na nakłady książek, by je mogli po bajecznie tanich cenach między ludem rozszerzać. Ztądto i my winniśmy usilnie starać się o to, aby książki i pisma katolickie mogły z niemi utrzymać konkurencyę. Ztądto duszpasterz w miejscu, gdzie lud czytuje pisma antykatolickie, powinien niezmordowanie lecz spokojnie, bez namiętności pouczać lud o skutkach, pochodzących z czytywania takich książek, i wykazywać, że kupując te książki, marnują grosz krwawo zapracowany, wspomagają bowiem ludzi, zamierzających zdemoralizować społeczeństwo i nauczających lekceważenia przepisów Kościoła św.

(C. d. n.)

KORRESPONDENCYE.

Grac *) (ciąg dalszy). Szczęśliwie trafiłem do Gracu, gdyż nazajutrz po owej wspaniałej processyi wyżej opisanej, był *dzień urodzin cesarskich*. Katedra była przepełniona i muzyka wcale piękna. W ogóle muzyka i śpiew tu kwitną i wszelkie warstwy społeczeństwa mają swoje stowarzyszenia muzyczne. Na placu ćwiczeń wojskowych było uroczyste nabożeństwo obozowe za cesarza i znakomitości wojskowe obecnemi były. Dziekanem wojskowy jest Polak i ten celebrował. Ubolewając, że w szkole kadetów nie ma wykładu religii, powiedział to arcyksięciu Albrechtowi, a ten zaraz zwrócił się do dyrektora szkoły, mówiąc mu: „jakże spodziewać się można po tej młodzieży *wierności* dla cesarza, jeżeli Bogu wiernymi nie będą".

Katolickie stowarzyszenie prassy powstało nie na akcye, lecz jako *Verein*, będący pod protekcyą biskupa. Stowarzyszeniu pożyczono 50.000 złr., których obecnie spłacił już połowę. W razie zniesienia towarzystwa, fundusz jego staje się własnością biskupa. Na czele jest komitet, w którym zasiadają dwaj bracia, księża Karlon, z których jeden jest posłem do Rady Państwa. Ci mają kancellarye ponad drukarnią i księgarnią. Sprowadzono nowe maszyny, najpiękniejsze czcionki i drukarnia stoi bardzo świetnie, zajmuje 50 ludzi, pracuje dla władz rządowych i innych. Członkowie założyciele pożyczyli towarzystwu po 500 złr. Inni płacą

*) Porówn. numer 18 Boni Pastoris z b. r. (Przyp. Red.)

jednego centa tygodniowo i za to otrzymują co rok ogromny tom, zwany: *Gaben des katholischen Pressvereins*. Dar przeszłoroczny ma przeszło 400 stron in 8^0, i zawiera dzieło ks. biskupa, historyą Austryi i powiastkę. Drukarnia nosi obecnie nazwę *Styria*.

Członkowie, którzy pożyczyli po 500 złr., nic nie stracili i nie stracą, gdyż towarzystwo ma już majątek zarobiony. Członków, płacących po 52 centy, jest obecnie 5374, a nadto prenumeratorów za tę samą cenę 1460. Ci razem opłacają 7318 egzemplarzy daru, który odbierają. Towarzystwo wydaje codzienną gazetę polityczną *Grazer Volksblatt*, której format o 3 kolumnach jest cokolwiek mniejszy od *Gazety Lwowskiej*. Z dodatkiem tego samego formatu, cztery strony mającym, kosztuje rocznie 12 złr. Dziennik ten nie zarabia jeszcze na swoje utrzymanie i stowarzyszenie utrzymuje go z zysków, jakie ciągnie z drukarni i innych wydawnictw. Czytywałem *Volksblatt* przez 2 miesiące, a spokojny, ale silny i stanowczy jego katolicki kierunek bardzo mi się podobał. Nie ma tam żółci i goryczy, chociaż wojuje się wiele. Podobny jest przekonaniami do wiedeńskiego *Vaterland*, lecz nie ma tej nie wytłómaczonej czci dla Rossyi, jaką „Vaterland“ się odznacza. W dodatku drukuje powieści, recenzye i artykuły historyczne. *Der Sonntagsbote* wychodzi trzy razy na miesiąc, drukuje się w piątki, aby na niedziele do wsi przychodził; ma przeszło 8.000 prenumeratorów i dla tego jest tak tani, gdyż mimo 24 stronnic in 8^0, które zawiera pojedyńczy numer, kosztuje tylko rocznie 1 złr. 20 ct., a z pocztą o 30 ct. więcej. Polityka jest bardzo słabo obrabianą, a więcej sprawy prowincyonalne, gminne, przemysłowe i rolnicze. Dopełnieniem poprzedzającego pisemka jest *Der christliche Feier-Abend*, który wychodzi raz na miesiąc, a w miesiącach, które mają pięć niedziel, wychodzi 2 razy. Tym sposobem, kto trzyma obydwa, otrzymuje co tydzień jedno. Jest w tych pisemkach wiele rozmaitości, wdzięku i uczucia. Lud czyta je z wielkiem zajęciem. Będąc w jednej wiosce w górach, albo raczej pod wierzchołkami gór, gdzie wóz żaden nie dochodzi, na ludność 300 dusz, widziałem, że odbierają 10 egzemplarzy tych pisemek.

Gesellenverein. Bardzo miły wieczór spędziłem w stowarzyszeniu czeladzi rzemieślniczej, które posiada ogromny dom z salą teatralną. Prezesem jest ks. Wöhr, ktory pisuje humorystyczne feiletony do wspomnionego „Volksblattu“ i zdaje się być stworzonym *ad hoc*, żeby przewodniczyć tej młodzieży; do pomocy ma drugiego księdza, który go zastępuje. Postanowiłem nie używać przymiotników pochwalnych, więc opiszę tylko wrażenie, jakie ztąd wyniosłem. Ci czeladnicy zdają się tu być, jak w domu rodzicielskim, do którego codzień wracają po całodziennej pracy. W zimie grywają często w swoim teatrze i każde przedstawienie przynosi im 50 złr., (są to może zawiązki katolickich ludowych teatrów), chociaż na galeryą wpuszczają nawet za 5 ctów. Prócz tego wynajmują teatrzyk studentom uniwersytetu lub techniki za 50 zł. pod warunkiem, że sztuki będą przyzwoite i że oni będą mogli bezpłatnie się znajdować. W stowarzyszeniu są rozmaite narodowości, żyjące z sobą w doskonałej harmonii. Ta zgoda i miłość różnoplemienna, która dawniej w Polsce, a dzisiaj w Austryi rozwinąć się pragnie, tutaj w rzeczywistości już istnieje. W tym roku wypadał 25-letni jubileusz założenia stowarzyszenia czeladzi katolickiej w Gratzu, w Lublanie i w Zagrzebiu. Biskup polowy, ks. dr. Grusza, jako naczelny prezes tych stowarzyszeń w Austryi, zjeżdżał z Wiednia na te uroczystości, celebrował pontyfikalnie, przemawiał i raczył zasiąść do stołu wraz z czeladnikami i majstrami. W Lublanie przemawiano w dwóch językach; był to mały objaw katolickiego braterstwa narodów. Jubileusze te obchodzono nabożeństwami i wycieczkami wspólnemi w piękne okolice, gdzie po spacerze była wspólna uczta z pieśniami i mowami. Nazajutrz było nabożeństwo żałobne za zmarłych dobrodziejów i członków.

Vinccntinum. Jestto ogromny zakład dobroczynny, powstały świeżo z natchnienia i z inicyatywy Towarzystwa św. Wincentego a Paulo, które ma tutaj 5 konferencyj. Znajduje się tutaj 6 Sióstr Miłosierdzia, które utrzymują: **a)** ochronkę zwyczajną dla dzieci przychodnich; **b)** internat dla sierót, uczęszczających do szkół normalnych. Są to po większej części dzieci wdów lub wdowców, odwiedzanych i wspieranych przez Towarzystwo św. Wincentego i od niektórych się płaci pewną kwotę; — **c)** internat dla utalentowanych a biednych gimnazyastów, wspieranych jak wyżej i **d)** internat dla chłopców rzemieślniczych. Tych ostatnich jest nie wielu, lecz mają osobny ogród i w niedziele przychodzą tu ich koledzy z miasta i mają nabożeństwo, naukę i zabawę. Takiego zakładu zdaje mi się nie ma jeszcze u nas w Galicyi, gdyż lwowska *Skała*, zawdzięczająca swoje powstanie księdzu Z. Odelgiewiczowi, jest tylko dla czeladników, a nie dla chłopców. Każdy oddział ma swój osobny dziedziniec do zabawy i niezbędną kręgielnię, którą tu wszędzie spotkać można. Biedni studenci, z miłosierdzia utrzymywani, mają tu wygodne pulpity, przy których stojąc lub siedząc, piersi nie nachylają. Dziwna rzecz, że u nas pulpitów nie zaprowadzają, chociaż to tak mało kosztuje.

(C. d. n.)

* * *

Z dekanatu lubaczowskiego w archidyecezyi lwowskiej. (*Misya w Lubaczowie*). O ile Towarzystwo „Dobrego Pasterza“ w archidyecezyi naszej było na czasie, dowodzą liczne missye i rekollekcye dla kapłanów, przeprowadzone kosztem i staraniem Towarzystwa już w pierwszym roku zawiązania. Prawie każdy numer „Wiadomości“ podaje nam sprawozdanie z odbytej missyi i jej błogich, częstokroć prawdziwie cudownych skutków.

Że to wieści zawsze miłe i pożądane, wywołujące z głębi duszy szczere *Deo gratias*, dowodzić nie potrzeba. Bankiet to duchowny, który nigdy nie spowszednieje, zawsze i wszędzie nawet w najlepszych parafiach wielce pożyteczny, nigdy zbyteczny a częstokroć konieczny i jedyny. Dowodzą tego głosy tylu znakomitych biskupów, zalecających missye ludowe z równą gorliwością, jak rekollekcye dla kapłanów; dowodzą doświadczone jej skutki, równie jak powaga tylu księży proboszczów, nie mogących dosyć nacieszyć się owocami św. missyi. W obec tego żadne nie utrzymają się zarzuty, nie ostoją wymówki. Missye były i zostaną wielce pożyteczne dla ludu i samych nawet kapłanów. Ile to nieraz korzyści, (szczególnie dla młodszego duchowieństwa) z doświadczonych nauk księży missyonarzy. Skupienie ducha, z jakiem lud nawet dłuższych słucha nauk, poucza, jak do ludu z pożytkiem przemawiać należy. Łzy skruchy wyciskają łzę radości w oku kapłana, św. prostota, szczerość, cierpliwość w wyczekiwaniu spowiedzi św. dziwnie skutecznie budują. Przykład starszych konfratrów, a szczególnie księży Missyonarzy, zachęca, zapala. W istocie, czyż podobna uchylać się od konfessyonału lub nie zapomnieć jego niewygody na widok, że taki Ojciec superyor, posiwiały w pracy missyjnej, a dziś nestor księży missyonarzy, po ciężkiej pracy na ambonie, w konfessyonale szuka odpoczynku. Gdy nadto zwróci się uwagę, że missya podaje sposobność zetknięcia się duchowieństwa i omówienia mnogich spraw parafialnych, trudno nie przyznać, że i duchowieństwo wraca z missyi z podniesionym duchem i silną wiarą w zwycięztwo sprawy Bożej.

Za staraniem ks. prob. J. Adamowicza odbyła się, przy znacznej pomocy Towarzystwa Dobrego Pasterza, missya ludowa od 18—26 września w Lubaczowie. Przewodniczyli jej czcigodni OO. Jezuici: Baczyński, Sebastyański, Sperl i Makowski. Udział duchowieństwa dekanalnego był ogólny. Z duchowieństwa gr. kat. brali udział księża miejscowi i przykładni

księża Harasowscy z Krowicy. Mimo nie dosyć sprzyjającej pogody napływ wiernych obu obrządków był wcale znaczny. A chociaż w pierwszych dniach nie widać było tego żywego zainteresowania się ludu, to jednak po nauce o nabożeństwie do Maryi zwrot nastąpił stanowczy. I nic w tem dziwnego. Można bowiem zimno wysłuchać prawd wiecznych, lecz nie masz serca, któreby miłością Maryi pozyskać się nie dało, i dla tego to Ojcowie św. z całą usilnością w każdej missyi i rekolekcyach przynajmniej jednę naukę Maryi poświęcić radzą. W piątek, a szczególnie w ostatnią sobotę i niedzielę, natłok był prawdziwie mazurski Przez 4 lata nie widziałem tu podobnego koło konfessyonałów ścisku, niestety brakło spowiedników. A jakie to były spowiedzi św.! Z jaką skrupulatnością starano się o ich dokładność, jak surowy sąd siebie, pragnienie zadośćuczynienia, gotowość restytucyi, obawa, czyli grzechy mogą być odpuszczone. A te poprawcze spowiedzi św., które nam kapłanom, z wyjątkiem u dzieci szkolnych, tak rzadko się trafiają, jak częste bywają one wśród missyi św. Oto działanie missyi, której skutki objawiły się na odpuście św. Michała w *Płazowie*, i na Matkę Bożą Różańcową w *Cieszanowie*, gdzie całe setki spowiedź missyjną odprawiały.

W przypuszczeniu, że we wschodniej Galicyi wszędzie podobne są stosunki, jak w tutejszej okolicy, sądzę, że dla zabezpieczenia missyom jak największego powodzenia potrzeba, by się odbywały w czasie, od roboty w polu ile możności najwolniejszym. W zachodniej Galicyi, gdzie lud jednolity, a życie duchowne więcej rozbudzone, tam poczytują sobie missyą za wielką łaskę. Lud chętnie się o niej dowiaduje, umie sobie radzić, i chociaż wśród gorącej pracy korzysta z niej bardzo licznie. Tu trzeba ludowi korzystanie z missyi ułatwiać, wybierając na to czas ile możności zaraz po wiosennych zasiewach. Aby zapewnić dostateczną liczbę spowiedników na czas missyi, a szczególnie na ostatnie dni, w które penitentów bywa najwięcej, a spowiedników najmniej, gdyż duchowieństwo parafialne do swoich wracać musi parafij, byłoby pożądanem*), aby Wydział Towarzystwa Dobrego Pasterza nad tem zastanowić się raczył, czy nie byłoby dobrze mianować w rozmaitych okręgach tak z kleru świeckiego jak zakonnego stałych spowiedników missyjnych, którzyby w danym razie za przyzwoleniem swych przełożonych przez całą missyę konfessyonałowi oddać się mogli. Najpewniej, że na ochotnika byłoby dosyć zgłoszeń; księża proboszczowie uwolniliby na ten czas księży wikarych od pomocy w parafii, lub zostawiając ich na miejscu, spieszyliby sami z pomocą.

Ks. A. Koleński
prob. w Oleszycach.

* * *

Z dekanatu brzozowskiego. Czytaliśmy w dekanacie naszym z wielkiem zajęciem artykuł, zamieszczony w nrach 20 i 21 „Wiadom. Kość. z b. r. pod tyt.: *Niektóre uwagi z powodu okólnika ministerstwa wyznań z dnia 17 lipca 1880 do l. 10.663 w sprawie podatku beneficyalnego.* Za niego wielce jesteśmy wdzięczni szan. redakcyi i czcig. autorowi, który mozolnej nie wahał się podjąć pracy, aby wskazać duchowieństwu obronę od samowolnie nań nałożonego podatku beneficyalnego, co właśnie jest tak bardzo na czasie. Najzupełniej zgadzamy się z wnioskiem autora wszyscy, że od plagi ekwiwalentowej nie mogą nas uwolnić żadne półśrodki, tylko całkowite usunięcie ustawy z 7 maja 1874, nr. 51 i jej pokrewnych.

Lecz do gruntownych wywodów szan. autora dodaćby wypadało jeszcze jednę rzecz. Mam tu na myśli podatek na tak zwany *fundusz zapasowy, konkurencyjny.* Fundusz ten, nie wiem już na jakiej podstawie, ma tworzyć sam pleban. Jestto błąd w samej denominacyi. Pocóż bowiem nazywać jakiś podatek konkurencyjnym, jeżeli do jego utworzenia nikt nie konkuruje, i tylko sam pleban płacić go musi. Znam w naszej okolicy pewnego proboszcza, na którego wyrachowano 54 złr. 72 ctów rocznego podatku na ten *fundusz zapasowy konkurencyjny.* A że pleban wspomniony dzierży beneficium *supra congruam*, przeto komitet parafialny, (snać w myśl tego niezwykłego podatku), ani szelągiem nie chce się przyczynić do wydatków corocznych na reparacye budynków proboszczowskich. Tym sposobem dzieje się, że w parafii tej fundusz zapasowy musi tworzyć pleban sam, a nadto musi jeszcze ponosić i wydatki na naprawę budynków, co każdorocznie znacznych kosztów wymaga.

Nie mogąc biedny pleban poradzić sobie w tym kłopocie, udał się wprost do c. k. starostwa, a potem do c. k. Namiestnictwa, lecz całkiem bezskutecznie. Powiedziano mu krótko: *reperuj* i *płać.* W skutek nieuiszczenia się zatrzymano mu renty w kasie podatkowej, aby przynajmniej tą drogą ściągnąć z niego zaległy podatek konkurencyjny zapasowy od r. 1866 za wszystkie ubiegłe lata, licząc na jeden rok po 54 złr. 72 ctów. Stało się to bez względu na to, że pleban ów już 29 lat mieszka w najętem i przez siebie ciągle opłacanem mieszkaniu, bez względu, że nawet własnym kosztem wystawił budynek na mieszkanie dla księdza wikarego i że wszelkie reparacye corocznie z własnej uskutecznia kieszeni. W obec takich faktów, cóż jest słuszniejszego jak aby i ten niesprawiedliwy podatek na fundusz zapasowy konkurencyjny co prędzej był zniesiony? Niechby każdy pleban zarówno z konkurencyą naprawiał budynki plebańskie, byle tylko nie tworzył sam funduszu zapasowego. Dałby Bóg, aby Sejm krajowy zniósł ten podatek. Sprawa ta już jest w toku. O ile wiem, najprzew. ks. Arcybiskup ob. łać. wniósł w tym względzie swoję petycyą do Wysokiego Sejmu, od którego mądrej decyzyi zależy teraz rzecz cała.

Kronika.

Galicya. We Lwowie w dniu 10 b. m. Siostry Franciszkanki od Najświętszego Sakramentu, przeniosły się do nowo wybudowanego klasztoru przy ulicy Kurkowej. Poświęcenia klasztoru, jakoteż kaplicy, gdzie prowizorycznie aż do ukończenia kościoła odbywać się będzie nabożeństwo, dopełnił z polecenia najprzew. ks. Arcybiskupa ks. prałat Jurkowski, (szczególniejszy opiekun tegoż Zgromadzenia) przy udziale licznie zgromadzonego kleru i wiernych. Słowo Boże, stosowne do okoliczności, wygłosił O. Tomasz Zakrzewski, z zakonu OO. Franciszkanów, jeden z tych Ojców, który z przybyciem Sióstr do Lwowa, nigdy dla chwały Bożej nie odmawia swej gorliwej pracy w głoszeniu słowa Bożego. Niechże więc na tem nowem miejscu chwała Boża się rozszerza! Niech adoracya Najśw. Sakramentu sprowadza licznie pobożne dusze, a darzy błogosławieństwem Pańskiem Siostry Zakonne, ażeby rozpoczęte dzieło do skutku doprowadziły, a modlitwami swemi przyczyniały się do rozbudzenia życia duchownego w naszej stolicy! *Ks.*

— W rekollekcyach *pięciodniowych*, jakie odbywały się w *Krakowie* od 20—24 września b. r. (o czem donosił numer 20 „Wiad. Kość." z b. r.) wzięła udział poważna liczba 70 kapłanów, a dodać wypada, że prawie wszyscy byliby wzięli

---

*) Sądzimy, że najlepiej będzie, jeżeli ks. proboszcz, w którego parafii ma się odbyć missya, albo sam albo przez wydział Towarzystwa Boni Pastoris upraszać będzie Kuryą biskupią o wyznaczenie dostatecznej liczby spowiedników. Władza duchowna najpewniej prośbie takiej uczyni zadość, i jej też najłatwiej postarać się o to. Ze Lwowa na każdą missyą zawsze może choćby kilku udać się kapłanów, czy to świeckich czy zakonnych, którym obowiązki na to pozwalają. Na pokrycie kosztów podróży przy dobrej woli środek także obmyśleć się da. (Przyp. Red.)

udział, ale nie mogli parafij opuścić, a zaś kler krakowski widząc, że wielu się zgłasza z nowo przyłączonych dekanatów, dał tymże pierwszeństwo, gdyż inaczej byłoby i miejsca zabrakło dla umieszczenia rekollektantów. — W dniach 5, 6 i 7 paźd. b. r. odbyły się ćwiczenia duchowne dla kapłanów dekanatu czchowskiego w Zakliczynie nad Dunajcem. Rekollekcyom przewodniczył O. Wład. Wojcikowski z Tow. Jez., a zgromadzeni w liczbie 11 księża mieszkali na plebanii, gdzie gorliwy i energiczny dziekan i proboszcz miejscowy ks. J. Rozwadowski, (za którego staraniem i w tym roku ćwiczenia duchowne przyszły do skutku) podejmował konfratrów z serdeczną miłością. Znany w kraju naszym szermierz Chrystusów O. Wojcikowski naukami swemi, głoszonemi z całą siłą serca i rozumu, pozyskał sobie zupełną wdzięczność u swoich słuchaczów. Wspominając o tych rekollekcyach, nie możemy pominąć milczeniem zasługi ks. dziekana Rozwadowskiego, któren pierwszy z dziekanów w dyecezyi tarnowskiej zaczął używać i dotąd używa wpływowego swego stanowiska *ad resuscitandam et renovandam sacerdotii gratiam* wśród kleru, pieczy swej powierzonego. Gdyby wszyscy księża dziekani zechcieli w tym kierunku używać swego wpływu, niewątpliwie przysłużyliby się najlepiej sprawie Bożej i najłatwiej pozyskaliby sobie serca kondekanalnych braci.

— W Brzeżanach, w uroczystość N. P. Maryi Różańcowej, ks. Barwiński, prob ob. ruskiego z Dytiatyna, głosząc słowo Boże w kościele łacińskim, z taką wiarą, namaszczeniem kapłańskiem i miłością przemawiał do ludu o różańcu, i o zakonach katolickich, że słuchaczów swoich wprawił w prawdziwe zdumienie. Nie mniej pięknym, im rzadszym wśród kleru ruskiego był ten ustęp z kazania, gdzie wymowny kaznodzieja przestrzegał lud przed tymi, co wiarę katolicką ruską głoszą za jedno z schizmą moskiewską. Krótko mowiąc, ks. Barwiński w ten sposób przemówił, że każdy słuchacz był przekonany, że ma przed sobą kaznodzieję katolickiego, kochającego szczerze i Kościół św. i ziemię ojczystą i braci Polaków, a nie kieruje się żadnym antagonizmem szczepowym. Dzięki Bogu, wśród kleru ruskiego, o czem nie wątpiliśmy nigdy, są kapłani zacni, co wyżej sobie cenią charakter kapłański nad podszepty nieprzyjaciół Kościoła.

— W dniu 10 paźdz. b. r. w klasztorze kalwaryjskim (za Krakowem) obchodził O. Firmin Czepiel swoje sekundycye. Jestto czwarty jubilat w prowincyi galicyjskiej OO. Bernardynów, która obecnie liczy 78 kapłanów. Czcig. jubilat, urodzony jeszcze w zeszłym wieku (1795) w Myślenicach, rezyduje od 28 lat przy grobie Matki Bożej, obok klasztoru kalwaryjskiego, zkąd za wiedzą swoich przełożonych chętnie wspiera okolicznych księży proboszczów w pracy kapłańskiej.

Francya. W 30 dyecezyach francuzkich i we wszystkich dyecezyach belgijskich istnieje od dawna tak zwana *apostolska unia.* Jestto stowarzyszenie kapłanów świeckich, mające na celu *wspólne pożycie księży* celem wzajemnego uświęcenia się i podwojenia gorliwości w pracy pasterskiej. Stósuje się ono do reguł czcigodnego Bartłomieja Holzhausera. Dyrektorem generalnym tej unii jest obecnie ks. kanonik Leberieur, który, uzyskawszy audyencyą u Ojca św., zdawał mu sprawozdanie z owoców stowarzyszenia. Namiestnik Chrystusów pochwalił całą organizacyą dzieła i uroczystym głosem wyrzekł następujące słowa: *Dzieło to jest wyborne i konieczne, duchowieństwo potrzebuje takiej unii. Ksiądz świecki mało ma pomocy; są wprawdzie ćwiczenia dla kapłanów, ale te same nie wystarczą mu. Zachęcam zatem ciebie i towarzyszy twoich do wytrwania, i błogosławieństwo moje do tego wam udzielam.* Wkrótce po tej audyencyi wydał Ojciec św. brewe, w którem zawiązywanie tego rodzaju stowarzyszeń bardzo zaleca, i wyraźnie mówi, że odnowienie duchowieństwa przez ścisły związek jego członków leży w planie Opatrzności Boskiej dla ratowania ludu od niebezpieczeństw dzisiejszych czasów. Brewe to podamy w jednem z najbliższych numerów tego pisma.

Królestwo Polskie. Rząd rossyjski sprawy przeprowadzenia Unitów do Kościoła prawosławnego nie zasypia wcale. Najświeższe bowiem dzienniki rossyjskie donoszą, że w sferach rządowych rozbierają właśnie kwestyą ustanowienia przepisów, celem rozstrzygnięcia ciągle powstających sporów w sprawie oznaczenia wyznania byłych Unitów, *nawróconych z prawosławia* na wiarę katolicką. Według dzienników tylko ci, którzy się do r. 1836 z rodziców Unitów urodzili, będą mogli pozostać wyznawcami Kościoła rzymsko-katolickiego pod warunkiem wszakże, jeżeli się obecnie uważają za należących do tego wyznania, a nie pragną przejść na wiarę prawosławną. Wszyscy zaś ci, którzy urodzili się po roku 1836 z rodziców Unitów, jeżeli dotąd wyznają jeszcze wiarę katolicką, mają być za nieprawnie nawróconych uważani, azatem, po złączeniu r. 1875 dyecezyi unickiej chełmskiej z Kościołem prawosławnym, mają należeć do tego ostatniego. Tak więc jedynie starcom wolno pozostać katolikami, jeżeli zechcą, wszyscy zaś inni z reguły mają być schizmatykami.

Wielkopolska. W Poznańskiem zawiązał się świeżo komitet, mający na swem czele biskupa sufragana gnieźnieńskiego, ks. J. Cybichowskiego. Komitet ten wydał odezwę, w której zaprasza wiernych do składki na sprawienie nowej ozdobniejszej trumny dla św. szczątek błog. Jolenty, w miejsce niszczejącej już trumienki i na odnowienie ołtarza w kaplicy panieńskiej kościoła pofranciszkańskiego, na którym taż trumna ma być umieszczona. Odezwa przypomina cnoty błog. Jolenty i jej siostry Kunegundy, następnie opisuje starania o kanonizacyą pierwszej ze strony trzech arcybiskupów gnieźnieńskich i wreszcie powołuje się na dekret Leona XII z 27 czerwca 1827, pozwalający na kanoniczne podniesienie zwłok i wystawienie ich na ołtarzu ku czci publicznej. W końcu wspomina o uroczystem złożeniu szczątek w drewnianą trumienkę za czasów arcybiskupa Dunina (r. 1834) i zachęca do chętnych składek na wspomnione potrzeby, którym koniecznie zaradzić trzeba, jak nie mniej i dla uczczenia błog. Patronki, której sześciowiekowa rocznica wstąpienia do klasztoru pp. Klarysek w Gnieźnie właśnie nadchodzi.

Czechy. Na dniu 12 b. m. odbyła się konferencya biskupów czeskich u arcybiskupa pragskiego, w której udział wzięli i przełożeni klasztorów; ogółem zgromadzonych było około 40 dostojników kościelnych. Przedmiotem narad był podatek, jaki rząd pobiera z beneficyów kościelnych i nadzór szkolny. Po gorącej dyskussyi ułożono memoryał do rządu, żądający zmian w opodatkowaniu beneficyów kościelnych, jak nie mniej uwolnienia kleryków od służby wojskowej i powiększenia wpływu duchowieństwa na szkoły. Memoryał ten podpisali wszyscy uczestnicy konferencyi.

Rumunia. Pomiędzy rządem rumuńskim a Stolicą Apostolską rozpoczęły się układy o zawarcie konkordatu, urządzającego stosunki Kościoła katolickiego w Rumunii. Układy w tym przedmiocie z rumuńskim ministerstwem spraw zagranicznych prowadzi pronuncyusz wiedeński, kardynał L. Jacobini.

Sprawozdanie
Wydziału Towarzystwa: „Bonus Pastor“.

Na prośbę najprzewielebniejszego naszego Arcybiskupa nadał Ojciec św. Leon XIII osobnem brewe, które później ogłosimy, odpusty także dla członków honorowych i dobroczyńców naszego Towarzystwa. Spodziewamy się, że te łaski duchowne zachęcą nie tylko wielebne duchowieństwo zakonne i innych obrządków, ale także i świeckie obywatelstwo do wpisywania się w grono nasze. Ale stać się to może jedynie za łaskawem współdziałaniem czcigodnych księży proboszczów.

Dla tego upraszamy sz. współbraci, aby ludowi raczyli wytłómaczyć z ambony cel naszego Towarzystwa i donieść mu o nowych odpustach, nadanych także dla osób świeckich, mężczyzn i niewiast, jeżeli jako członkowie honorowi albo dobroczyńcy wstąpią do naszego Towarzystwa. Każdy członek otrzymuje po wpisaniu się egzemplarz statutów pocztą gratis.

W następującą niedzielę, jako w dniu jednego z patronów naszych, *św. Jana Kantego*, przypada odpust częściowy dla członków czynnych Towarzystwa „Bonus Pastor".

W ostatnich dwóch tygodniach nadesłali swoje wkładki do kasy naszej: ks. Feliks Tomaszewski, proboszcz z Prus koło Lwowa 5 złr.; ks. Karol Kaniowski, prob. ze Stanisławczyka 1 złr. i ks. Ferdynand Majewski z Głęboczka 3 złr. Oprócz tego otrzymaliśmy składki parafialne: z Biłki 9 złr., z Białego Kamienia 5 złr.. i z Narajowa 3 złr. w. a.

Jakkolwiek nie wielka liczba współbraci zgłosiła się dotąd na rekollekcye w Gwoździcu odbyć się mające, przecież Wydział i tej małej garstce chce ułatwić odbycie tych świętych ćwiczeń, raz dla tego, że gdzie idzie o pożytek duchowny, tam i największa ofiara materyalna nie jest za wielką, a zresztą nie tracimy nadziei, że jeszcze w tych dniach kilku chętnych się zgłosi.

Ks. dr. Łukasz Solecki,
rektor Tow.

Ks. Z. Gorazdowski,
sekretarz.

Metropolia Lwowska obrz. łać.

Prezentę na beneficyum w Milatynie otrzymał ks. Piotr Piskorski, administrator miejscowy. — Ks. Jan Wesołowski, kapłan archidyecezyi poznańskiej, zamieszkał w Prusach pode Lwowem. — W dniach 6, 10 i 14 paźdz. b. r. otrzymali wyższe święcenia kapłańskie: Kazimierz Jaworek i Ant. Wojcikowski, obaj ukończeni alumni seminaryum dyecezalnego, a oraz Ambroży Trybalski z zakonu OO. Franciszkanów. — Konkurs na beneficya: *Zniatyn* (w dekanacie bełzkim); *Chocimierz* (w dekanacie horodeńskim) i *Łozową* (w dekanacie tarnopolskim) rozpisany do końca listopada b. r.

Dyecezya Przemyska.

Ks. Wincenty Łukaszkiewicz został nadal jako wikaryusz w Zręcinie; a ks. Wawrzyniec Pilszak mianowany expozytem we Wojtowej. — Ks. Jan Juszczyk, pleban w Binarowej, i ks. Jakób Białas, pleban w Rzepienniku biskupim, pomieniali się, za wystawieniem prezenty przez dotyczących patronów, na swoje beneficya i otrzymali kanoniczną instytucyą, pierwszy na Rzepiennik biskupi, drugi zaś na Binarowę. — Dn. 5, 6 i 7 t. m. kapłani dekanatu *miechocińskiego* odprawili rekollekcye w klasztorze rozwadowskim OO. Kapucynów pod dyrekcyą ks. Filipa Miruckiego, ze Zgrom. Missyonarzy.

Dyecezya Tarnowska.

Przeniesieni: ks. J. Chalcarz, przeniósłszy się z krakowskiej dyecezyi, przeznaczony został na wikarego do Wadowic górnych; ks. Artur Jarmulski, po skończeniu urlopu, przeznaczony na wik. do Myślenic; ks. Stan. Gajewski przen. z Borzęcina do Jordanowa; ks. Andr. Habryło z Jordanowa do Borzęcina; ks. Henryk Hradeczny z Jurkowa do Niegowici. — W niedzielę 17 b. m. odbędzie się w katedrze installacya ks. prałata Gwiazdonia, jako prepozyta infułata kapituły.

Dyecezya Krakowska.

Na examinatorów prosynodalnych w ciągu nowej kadencyi powołani zostali: ks. prałat Henryk Matzke, ks. prałat Jan hr. del Campo Scipio, ks. Ludwik Bober, proboszcz infułat, ks. Jozefat Sobierajski, professor religii przy seminaryach nauczycielskich, ks. Edward Serscheń, dziekan wielicki i prob. w Podgórzu i ks. Maciej Fox, prob. i wicedz. w Marcyporębie. Pozostali zaś na dalsze trzylecie egzaminatorami: ks. kan. Zygmunt Golian, dr. ś. T., prof. filozofii św. Tomasza, ks. Filip Gołaszewski, rektor semin. dyec. i ks. Antoni Dąbrowski, wice-rektor seminaryum (obaj ostatni ze Zgromadzenia księży Missyonarzy). — Poddziekanim dekanatu skawińskiego mianowany ks. Maciej Fox, proboszcz w Marcyporębie, dotychczasowy notaryusz tego dekanatu, a notaryuszem tego dekanatu mianowany ks. Józef Swiba, prob. w Skawinie. — Dnia 14 paźdz. b. r. otrzymał instytucyą kanon. na beneficium curatum w Regulicach ks. Ignacy Sablik, dotychczasowy wikaryusz w Podgórzu. — Liczba alumnów seminaryum dyecez. wynosi obecnie: na IV r. jest 8; na III roku 9; na II r. 12; na I r. 16, razem 45. Oprócz tych jest 1 dyakon, który dla braku przepisanego wieku czeka na święcenia.

Odpowiedź Redakcyi:

W. X. I. J. w T. Ks. O. H. wyjechał 25 września do Meranu. Adres: *Meran, Marienherberge, Süd-Tirol.*

Z Drukarni Ludowej we Lwowie, pod zarządem Stanisława Bayiego.